KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z „Kazań sejmowych”

Grupa A

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **B**

3. (1 pkt) **C**

4. (1 pkt) **B**

5. (5 pkt) **1–A, 2–E, 3–D, 4–C, 5–B** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) boską; (2) ludzką; (3) diabelską** — po 1 pkt za lukę

7. (1 pkt) Przykładowa odpowiedź: Skarga uznaje prawdziwą wolność (od tyranii, od obcych panów, od niesprawiedliwości) za wielką wartość. Krytykuje natomiast „wolność piekielną” – samowolę, nieposłuszeństwo wobec króla i prawa, bezkarność za zbrodnie. Mówi o nich: „Wszyscy jako synowie Beliala bez jarzma, bez wodze!” i porównuje ich do źrebięcia, które nie myśli o uździe. Szlachta używa wolności jako płaszcza na swoje zbrodnie.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Skarga pisze, że panowie nie zawsze są dobrzy i szybko się psują, a prawa „nie mają żadnych namiętności”, nie biorą darów i nie dadzą się uwieść – dlatego lepiej okreszać nimi moc królów. Samo prawo jednak nie wystarczy: potrzeba urzędu i sędziego, czyli żywej, mówiącej sprawiedliwości, bo inaczej każdy kręciłby prawo na swoją stronę.
Punktacja: 1 pkt – racje za prawem: panowie nie zawsze są dobrzy i łatwo się psują (pycha, rozkosz, niesprawiedliwość); łatwiej znaleźć dwóch-trzech mądrych prawodawców niż samych dobrych królów; prawa nie mają namiętności, gniewu, nie biorą darów, nie dadzą się namówić do złego. 1 pkt – potrzebny jest żywy sędzia (justum animatum, sprawiedliwość żywa i mówiąca), bo litera sama nie wyda wyroku, a każdy ciągnąłby prawo na swoją stronę. Maks. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Kupa różnych kamieni wygląda na bezładną gromadę, ale gdy mularz położy je starannie jeden na drugim, powstaje piękna ściana. Tak i różne stany tworzą jedno ciało, jeśli się sobie podporządkują. W ciele przeciwne żywioły żyją w zgodzie, bo jeden drugiego miarkuje; gdy któryś chce panować nad innymi, przychodzi śmierć. Skarga dowodzi, że nierówność nie musi rodzić niezgody, jeśli stany sobie ustępują.
Punktacja: 1 pkt – mur: z kamieni różnej wielkości i kształtu powstaje piękna ściana, gdy mularz dopasuje je do siebie – różne stany mogą tworzyć jedność, jeśli jeden drugiemu się uchyla (podporządkowanie, porządek). 1 pkt – żywioły: przeciwne żywioły (ogień, woda, ziemia, wiatr) trwają w zgodzie, bo wzajemnie się miarkują i ustępują; gdy jeden chce przemóc inne, przychodzi choroba i śmierć – w państwie stany muszą sobie ustępować i znosić jeden drugiego. Maks. 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Skarga wymienia pięć stanów: duchowny, senatorski, żołnierski, miejski i oracki (kmieci). Są one jak pięć palców jednej ręki – wyrosły razem i tworzą jedną całość. Ewangelicy (heretycy) chcą być „szóstym palcem”, który nie wyrósł naturalnie z ciała Rzeczypospolitej. Skarga argumentuje, że wprawienie go siłą zniszczy całą rękę. Wynika z tego odrzucenie tolerancji religijnej: nowy stan heretycki niszczy jedność ciała państwa.
Punktacja: Wyjaśnienie, że pięć stanów (duchowny, senatorski, żołnierski, miejski, oracki) tworzy organiczną całość – jak palce jednej ręki – i że ich jedność jest naturalna oraz nienaruszalna (1 pkt); wskazanie, że ewangelicy jako „szósty palec” nie wyrośli naturalnie z ciała Rzeczypospolitej, a ich wprawienie siłą zniszczy całą rękę, co prowadzi do odrzucenia tolerancji religijnej i uznania różnowierstwa za zagrożenie dla jedności państwa (1 pkt).

Grupa B

1. (1 pkt) **C**

2. (1 pkt) **A**

3. (1 pkt) **A**

4. (1 pkt) **A**

5. (5 pkt) **1–E, 2–B, 3–D, 4–C, 5–A** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) macochą; (2) morza; (3) moskiewskiego** — po 1 pkt za lukę

7. (1 pkt) Przykładowa odpowiedź: Ojczyzna to okręt, na którym wszyscy obywatele płyną ze swoimi rodzinami, majątkami i skarbami. Gdy okręt tonie, głupi człowiek pilnuje swoich skrzynek i tłomoków, zamiast ratować statek. Mądry porzuca prywatny dobytek i biegnie ratować okręt, bo wie, że gdy okręt zatonie, i on ze wszystkim zginie. Tak samo obywatel powinien poświęcić prywatne interesy dla ratowania Rzeczypospolitej.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Skarga wymienia m.in. upór – człowiek nie ustępuje lepszym argumentom; popularitas – szukanie przychylności pospólstwa zamiast prawdy; obłudność – chodzenie „dwiema drogami" i pochlebianie obu stronom. Wskazuje też grzechy, kłótliwość, pychę młodych, okrucieństwo i pochopne posądzanie. Punktacja: Po 1 pkt za każde dwie poprawnie wymienione przeszkody (3 przeszkody = 2 pkt; 1–2 przeszkody = 1 pkt). Akceptowane: grzech i nieczystość (sumienie pomazane grzechami, rozkosz), niespokojność i kłótliwość (sianie niezgody), wyniosłe mniemanie o sobie (młodsi nie ustępują starszym), upór, popularitas (zabieganie o poklask pospólstwa), okrucieństwo i brak miłosierdzia, prędkie posądzanie, obłudność i nieuprzejmość. Maks. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Skarga twierdzi, że cnota „nie ma być najemna", a prawdziwą zapłatę daje Bóg. Ostrzega też, że kto chce pieniędzy za dobry postępek, ten da się przekupić do złego: pan pomyśli, że ma w nim gotowego zdrajcę. Poza tym kto broni ojczyzny, broni siebie, żony i dzieci – nikt nie żąda zapłaty za to, że je i śpi. Punktacja: Po 1 pkt za każdy argument zgodny z tekstem, np.: cnota nie patrzy na zapłatę i nie może być najemna; żaden król nie ma tyle bogactw, by każdemu zapłacić za dobry uczynek – zapłatę daje Bóg; kto służy za pieniądze, ten okaże się gotowym zdrajcą, bo da się kupić i na zły postępek; kto służy ojczyźnie, służy sam sobie, bo w niej zamyka się całe jego dobro; sam dobry uczynek daje wewnętrzną zapłatę. Maks. 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Skarga przywołuje czterech proroków: 1) Izajasz – chodziłby boso i na poły nagi, wołając o karę Bożą i upadek dostatków. 2) Jeremiasz – wziąłby pęta na nogi i okowy, ukazując przyszłą niewolę; rozbijał garnek gliniany, symbolizujący zniszczenie Rzeczypospolitej; płakał nad upadkiem narodu. 3) Ezechiel – ogoliłby głowę i brodę, dzieląc włosy na trzy części (głód, miecz, rozproszenie). 4) Jonasz – chodził po ulicach wołając: „Czterdzieści dni nie wynidą, a Niniwe abo to królestwo wasze upadnie". Stylizacja ta nadaje Skardze autorytet proroka Bożego.

Skala ocen (orientacyjna, 19 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	18–19 pkt
dobry (4)	15–17 pkt
dostateczny (3)	10–14 pkt
dopuszczający (2)	6–9 pkt
niedostateczny (1)	0–5 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/kazania-sejmowe**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.